

medio: texto y contexto», es presenta un cas pràctic d'anàlisi textual i la seva reformulació mitjançant la traducció perquè puguin servir de pauta a l'hora de fer front a un text xinès. La resta del capítol és format per un conjunt de vint textos ordenats de menys a més difícils, cada un dels quals va acompanyat d'una fitxa en la qual consten els principals elements d'anàlisi i les dificultats concretes que presenta cada text. S'ofereix un ventall de textos suficientment ampli perquè els alumnes que facin l'esforç de traduir-los tots puguin adquirir una experiència rica en diversitat textual i desenvolupin les habilitats necessàries per començar a caminar per aquest camí amb autonomia i cert criteri.

L'apartat de documentació que trobem després de les conclusions és de gran interès perquè consisteix en un recull, amb el seu comentari corresponent, de les obres de referència principals que ha de conèixer qualsevol traductor professional del xinès. També no han de passar per alt els quatre apèndixs finals perquè aporten informació pràctica i valuosa. Trobem, per exemple, una taula comparativa dels principals sistemes de transcripció del xinès que s'han usat arreu fins a l'actualitat (1), una llista de complements resultatius i direccionals amb una indicació orientativa del significat que aporten al verb al qual complementen (2), una llista de preposicions i les seves accepcions més comunes (3) i, finalment, una traducció de

tema oficial de transcripció del xinès que hauria de conèixer a la perfecció tot bon traductor o professional que es dediqui a temes relacionats amb la Xina. Cal destacar que tots aquests apèndixs són de creació pròpia.

En conclusió, es tracta d'una obra amb un tractament molt seriós i acurat, àmpliament documentada i amb un marcat caire didàctic (ho testimonien la gran quantitat d'exemples que acompanyen qualsevol explicació teòrica i el fet que s'inclouen els caràcters xinesos dels termes o noms propis més importants). Això no obstant, aquest manual que ha de ser útil no tan sols als estudiants de traducció, sinó també a traductors professionals i professors de llengua, ja que tracta de nombrosos aspectes que conviden també a la reflexió i propostes de solucions que són extrapolables a d'altres contextos. En definitiva, aquest manual és el primer llibre d'aquestes característiques que es publica al nostre país i aquest paper pioner és assumit perfectament per Ramírez, el qual, gràcies a la descripció de la llengua xinesa que fa a la primera meitat del llibre i l'anàlisi lingüística de caire contrastiu entre el xinès i el castellà, estableix un precedent important en l'intercanvi intercultural i interlingüístic entre aquest parell de llengües / cultures.

Sara Rovira

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Traducció i d'Interpretació

Reduccions 81-82 (març 2005).

Número monogràfic dedicat a la traducció poètica.

La revista *Reduccions*, dedicada exclusivament a la poesia, i que sempre s'ha distingit per oferir un espai important a les traduccions al costat de l'obra de poetes catalans —la llista d'autors que ens han arribat per primera vegada en català a través de les seves pàgines és notable—, ens ha regalat el 2005 amb un número doble monogràfic dedicat a la traducció poètica. Coordinat pel polifacè-

tic Víctor Obiols —poeta, traductor, professor de traducció a la Universitat de Vic, membre del consell de redacció de *Reduccions* i, ara de nou, després d'un parèntesi de molts anys, cantant i pianista sota el pseudònim de Víctor Bocanegra—, el volum manté la ja clàssica estructura de la revista, amb una secció de «Textos», una altra d'«Estudis i comentaris» i una tercera de «Notes», a més

d'un apartat final amb informació succinta dels autors, traductors i glossadors. Com és habitual també, un artista plàstic de renom, en aquest cas Antoni Llena, ha dissenyat la coberta de la revista: el conjunt d'obres que il·lustren els 82 números de *Reduccions* constitueixen a hores d'ara ja un petit museu de l'art català contemporani.

La secció «Textos» ens ofereix una mostra de l'obra de vuit poetes de les èpoques i cultures més diverses, des del grec del segle VII aC Arquiloc fins a la romana contemporània nostra (nascuda el 1942) Ana Blandiana, passant per la xinesa Li Qingzhao, l'àrab valencià Ibn Al-Zaqqaq (tots dos del s. XII), el català Jacint Verdaguer (s. XIX), el nord-americà Wallace Stevens (començament del s. XX), el rus Borís Txitxibabin i l'iraquià Badr Xàquir as-Sayyab (nascuts ambdós als anys 20 del segle passat i ja desapareguts). Tots els poemes són reproduïts a les pàgines de l'esquerra en la versió original —és a dir, en grec, xinès, àrab, català, anglès, rus i romanès—, amb les traduccions catalanes —anglesa en el cas de Verdaguer— acarades a la dreta.

Entre els traductors trobem alguns dels nostres màxims especialistes en les respectives llengües i literatures dels textos originals: és el cas de Jaume Pòrtulas pel que fa al grec (la informació del final ens anuncia que està preparant l'edició de l'obra poètica d'Arquiloc per a la Fundació Bernat Metge: una gran notícia!), de Manel Ollé pel que fa al xinès, d'Anna Gil pel que fa a l'àrab i d'Helena Vidal pel que fa al rus. El mateix Víctor Obiols s'ocupa amb gran solvència dels tres primers cants d'un poema llarg i extremament difícil de Wallace Stevens, «El comediant fa de lletra C»; Ronald Puppo ens ofereix un fragment de la seva traducció inèdita de *Canigó*, i els tandems formats per Ramon Dachs i Josep Ramon Gregori, d'una banda, i Aina Torrent i Alina Mondorf, de l'altra, s'encarreguen de les versions d'Ibn Al-Zaqqaq i Ana Blandiana, respectivament. Tots els textos tenen un gran interès i totes les traduccions em semblen molt lloables, però, posats a des-

tacar algun nom dintre del conjunt, per a mi han estat dos grans descobriments les versions de Manel Ollé de Li Qingzhao i les d'Aina Torrent i Alina Mondorf d'Ana Blandiana: a través d'elles —perquè no lleigeixi ni el xinès ni el romanès— se m'han revelat dues veus poètiques singulars, profundes, trasbalsadores, curiosament les dues úniques veus femenines de la selecció.

Pel que fa a la secció «Estudis i comentaris», recull quatre conferències donades l'any 2004 a les Jornades de Traducció que organitza anualment la Facultat de Ciències Humanes, Traducció i Documentació de la Universitat de Vic, i que en aquella VIIIa. edició van estar dedicades precisament a «Traduir poesia». El poeta Arnau Pons hi fa una reflexió densa i complexa sobre «La reescriptura poètica», a partir de la seva pròpia experiència com a traductor de Paul Celan, Helberto Helder, Luiza Neto Jorge i William Shakespeare, entre altres, en la qual es manifesta contrari a qualsevol dogma o motlle predeterminat a l'hora d'afrontar la tasca de traslladar un text poètic a una altra llengua. Per ell, la traducció de poesia és un diàleg amb l'autor, del qual «sempre en naixerà una cosa nova, que no substitueix la primera ni la imita, sinó que s'hi solidaritza, la desdiu, l'esmena o l'aferma en una nova actualització».

Ricard Torrents signa un text titulat «Poesia i traducció de poesia», on repassa la importància que ha tingut la traducció poètica en la història de la literatura catalana de la Renaixença ençà, des de Joaquim Rubió i Ors fins a Miquel Desclot, passant pel que ell considera els sis grans noms canònics en l'àmbit de la traducció de poesia: Verdaguer, Maragall, Carner, Riba, Sagarra i Manent. Torrents aprofita per reivindicar a més «tres poetes traductors emèrits, escriptors encara en actiu»: Josep Palau i Fabre, Montserrat Abelló i Joan Triadú, i «tres traductors traspassats, representatius, de manera diferent, de la millor tradició traductiva recent»: M. Mercè Marçal, Antoni Pous i Segimon Serrallonga; i finalment s'arrisca a donar quatre noms «que representen la vitalitat actual de la tradició catalana traductiva i en

són com la punta de llança»: Feliu Formosa, Narcís Comadira, Francesc Parcerisas i el ja esmentat Miquel DescLOT.

Precisament Francesc Parcerisas és l'autor del tercer text de la secció, «Arthur Terry, l'intel·lecte democràtic», un homenatge a aquest catalanòfil anglès mort a començament de 2004, que, a banda d'escriure importants estudis sobre Maragall, Riba, Foix i Espriu, va exercir també de traductor a l'anglès d'aquestes i altres veus destacades de la poesia catalana. De fet, en el moment de la seva mort sobtada, segons explica Parcerisas, tenia pràcticament enllestit un volum amb traduccions de poemes de Gabriel Ferrater prologat pel premi Nobel —i amic personal de Terry— Seamus Heaney.

A continuació trobem una anàlisi de Manuel Carbonell de la primera estrofa del primer poema de les *Elegies de Duino*, de Rainer Maria Rilke, i les tres traduccions al català que n'existeixen: les de Feliu Formosa, Joan Vinyoli i Manuel Balasch. Amb el títol «Traducció poètica i tradició pròpia. A propòsit de tres versions al català de la primera Elegia de Duino de Rilke», Carbonell es planteja una qüestió certament interessant: com l'obra traduïda pot convertir-se en un element propi de la tradició literària en la llengua d'arribada, i influir així no tan sols en les noves versions de la mateixa obra, sinó fins i tot en la creació original dels escriptors que pertanyen a aquesta tradició.

Tanca la secció un treball de Ronald Puppo sobre certs elements d'intertextualitat que ell ha detectat entre el *Canigó* de Verdager —que, com ja s'ha dit, ha traduït

al català— i l'epopeia *Evangeline* del poeta nord-americà Henry Wadsworth Longfellow, que tracta la deportació de la població francòfona de l'Acàdia canadenca. (Un poema, per cert, del qual existeix una versió catalana bastant oblidada de Guillem Colom i Miquel Forteza, tal com ens recorda Puppo.)

Finalment, l'apartat «Notes» inclou tres textos que, malgrat els enfocaments diversos, podrien figurar també sota la rúbrica «Crítica de traduccions»: Rosend Arqués hi fa una anàlisi comparativa de la traducció ja clàssica de la *Divina Comèdia* de Josep Maria de Sagarra i la més recent de Joan Francesc Mira, esforçant-se per adoptar una visió no preceptiva, sinó descriptiva, per bé que no s'està de fer valoracions quan ho creu convenient; Dídac Pujol adopta una actitud més fiscalitzadora en la seva lectura de la traducció completa dels sonets de Shakespeare en vers i en prosa publicada per Salvador Oliva l'any 2002, i Josep M. Jaumà, sense abandonar mai el seu habitual to bonhomí, no estalvia tampoc retrets a la versió que Pauline Ernest i Jaume Subirana ens han ofert més recentment del llibre de Seamus Heaney *Llum elèctrica*.

Resumint, aquest número especial de *Reduccions* ens ofereix una visió àmplia, diversa i estimulante de la situació actual de la traducció poètica al català —i en part també des del català—, que fa preveure nous i sucosos fruits en aquest camp per als propers anys.

Ramon Farrés

Universitat Autònoma de Barcelona
Facultat de Traducció i d'Interpretació

SIDIROPOULOU, Maria
Linguistic Identities through Translation
Amsterdam/Nueva York: Rodopi, 2004. 186 p.

En la introducció d'aquest volum, l'autora ens recorda la classificació suggerida per Venuti (1998) de dues grans orientacions dels estudis sobre la Traducció: una de *lingüística*, representada per estudiosos com Nida,

Catford, Wilss, Reiss o Vermeer, que s'hauria proposat organitzar el camp com una ciència empírica; i una d'*estètica*, associada amb els noms de Lefevere, Lambert, Bassnett o Toury, que segueix més aviat una perspectiva cultu-